

Aśvaghōṣa – Buddhacaritam

Hoofdstuk 5

- 1 Hoewel hij, de zoon van de koning van de Śākya's, vermaakt werd met de meest kostbare zaken, bereikte hij niet innerlijke stabiliteit en hij vond geen geluk, zoals een leeuw die in zijn hart getroffen is door een extreem giftige pijl.
- 2 Toen op een keer, wilde hij, die naar rust verlangde, het bos zien en de koning gaf hem toestemming om naar buiten te gaan, met een aantal geschikte zonen van de minsters bij zich als makkers die vrolijke verhalen konden vertellen.
- 3 Nadat hij het goede paard Kanthaka bestegen had, dat belletjes aan het bit had van nieuw goud en dat een gouden tuig had versierd met wapperende yakstaarten, ging hij op weg met zijn banier met gouden-regen-bloemen geheven, alsof hij op weg was naar een belangrijk persoon.
- 4 Omdat de wegen goed berijdbaar waren ging hij vanuit zijn verlangen naar het bos, naar een verder gelegen bosgebied en hij zag hoe de aarde werd omgeploegd en hoe er door de ploeg voren met watergolven ontstonden.
- 5 Toen hij de aarde in zo'n toestand zag – met overal door de ploeg verpulverde en verspreid liggende grassprietjes en bedekt met kleine gedode insecten, wormen en andere diertjes - was hij heel erg verdrietig alsof het een moord op zijn eigen familie betrof.
- 6 Toen hij de ploegende mannen zag, hun huid gebarsten door wind, zon en stof, en de ossen, uitgepout door het zware trekken, voelde deze edelste mens een heel diep medelijden met hen.
- 7 Nadat hij van zijn paard gestegen was, liep hij langzaam heen en weer, vervuld van verdriet, nadenkende over het ontstaan en het vergaan van de wereld, en diep geraakt sprak hij: “Deze wereld is inderdaad beklagenswaardig.”
- 8 En omdat hij in zijn geest ernaar verlangde alleen te zijn, heeft hij zijn vrienden, degenen die hem volgden, tegengehouden en hij is doorgegaan en heeft op een eenzame plek de voet van een roosappelboom met mooie bewegende bladeren bereikt.
- 9 En hij ging zitten op een schoon plekje op de grond, zo groen als de glans van het kattoog-juweel; hij dacht na over het ontstaan en vergaan van de wereld en hij richtte zich op het volgen van de weg die leidt tot stabiliteit van de geest.
- 10 Toen zijn geest in rust was, was hij meteen bevrijd van allerlei gedachten zoals het

verlangen naar zintuiglijke objecten etc. En hij ervoer de eerste kalme trance, waarin ideeën en beschouwingen een rol spelen, en waarin men niet door zintuiglijke objecten wordt afgeleid.

- 11 Maar toen hij de concentratie van de geest bereikt had, die ontstaat vanuit het juiste onderscheid en die de hoogste vreugde en geluk kent, en toen hij de gang van zaken in de wereld nauwgezet had waargenomen met zijn geest, mediteerde hij vervolgens op de volgende belangrijke zaak:
- 12 “Ach wat een treurige toestand: de mens, zelf onmachtig en onderworpen aan ziekte, ouderdom en verval, veracht, onwetend en verblind door zijn trots, een ander mens die door ouderdom wordt gepijnigd, ziek is of dood.
- 13 Als ik hier in deze wereld, zijnde zoals ik ben, een ander zou verachten die net zo’n natuur heeft als ik, dat zou niet passend of juist zijn voor mij, die deze hoogste wet kent.”
- 14 Toen hij aldus een goed inzicht gekregen had in de ellende van ziekte, ouderdom en dood in de wereld, was zijn overmoed, eigen aan kracht, jeugd en vitaliteit, in een ogenblik verdwenen.
- 15 Hij was niet blij en ook niet verdrietig; hij werd niet aarzelend, loom of slaperig. Zintuiglijke verlangens boeiden hem niet meer, en hij haatte of minachtte de ander niet.
- 16 Zo werd deze passieloze en zuivere innerlijke wijsheid van de edele heer steeds groter. En toen kwam er een man zachtjes naderbij, als monnik gekleed, die niet door andere mensen werd gezien.
- 17 De koningszoon vroeg hem: “Vertel me, wie bent u?” Hij zei toen tegen hem: “O beste onder de mensen, ik ben een asceet. Bevreesd voor de cyclus van geboorte en dood heb ik huis en haard verlaten op zoek naar bevrijding.
- 18 In deze wereld die gedoemd is ten onder te gaan, zoek ik, die verlangt naar bevrijding, die de eigen familie en vreemden als gelijkwaardig beschouwt, en die niet meer verleid wordt door de hunkering naar zintuiglijke objecten, naar het pad dat voorspoed brengt en geen verval kent.
- 19 Ik verblijf waar ik ook maar ben, bij de wortels van een boom, in een verlaten tempel op een berg of in het bos en loop dan rond op zoek naar het hoogste doel, zonder iets te willen bezitten, zonder verlangens, levende van aalmoezen als ik die krijg.”
- 20 Nadat hij dit gezegd had, steeg hij op naar de hemel, terwijl de koningszoon toekeek, want deze hemelbewoner, die andere Buddha’s had gezien, was als mens naar hem toe gekomen om hem aan zijn roeping te herinneren.
- 21 En toen deze asceet als een vogel naar de hemel was gegaan, was de beste van de mensen heel blij en hij glimlachte. En omdat hij op dat moment bewustzijn van de dharma verkregen had, ging hij nadenken over hoe hij zou kunnen vertrekken.

- 22 Daarop besteeg hij zijn paard, de gelijke van Indra, die de paarden van de zintuigen getemd had, omdat hij naar de stad wilde gaan, want toen hij naar de mensen om hem heen keek, ging hij niet meteen naar het bos, waar hij naar verlangde.
- 23 Hij, die een einde wilde maken aan ouderdom en dood, terugdenkend aan zijn besluit naar het bos te gaan, kwam nu de stad opnieuw binnen, niet omdat hij dat wilde, maar meer zoals de koning van de olifanten die vanuit het bos teruggaat naar zijn kudde.
- 24 “O man met de amandelvormige ogen, hoe gelukkig en tevreden zal die vrouw zijn, wier echtgenoot in deze wereld er zo uitziet!” Dat zei een prinses met haar handen gevouwen, toen ze langs de weg stond en hem de stad zag binnenkomen.
- 25 Toen hoorde hij, die zelf een stem als een donderwolk had, dat dit gezegd werd en hij verkreeg een diepe innerlijke rust, want toen hij het woord “tevreden” had gehoord, richtte hij zijn gedachten helemaal op de uiteindelijke bevrijding.
- 26 Vervolgens bereikte hij, met zijn statuur als een gouden bergtop, met zijn armen, stem en ogen als van respectievelijk een olifant, een donderwolk en een stier, met zijn gezichtsuitdrukking van de maan en zijn manier van lopen als een leeuw, het paleis, terwijl hij hevig verlangde naar de onvergankelijke dharma.
- 27 Vervolgens kwam hij, lopend als de koning van de dieren, bij de koning, omringd door zijn groepen adviseurs, zoals Sanatkumāra bij zijn vader, god Indra, kwam in de derde hemel, die zich stralend ophield in het gezelschap van de Maruts.
- 28 Nadat hij met zijn handen gevouwen voor zijn vader neergevallen was, sprak hij tot hem: “O koning, geeft u mij alstublieft toestemming om te gaan. ik wil gaan rondtrekken als een asceet op zoek naar bevrijding, en mijn vertrek staat vast.”
- 29 Toen de koning deze woorden hoorde, trilde hij als een boom die door een olifant wordt aangevallen, en nadat hij de handen van zijn zoon, in lotusvorm gevouwen, had vastgegrepen, sprak hij met een door tranen verstikte stem:
- 30 “O beste jongen, laat dat idee varen! Het is nog niet jouw tijd om je toevlucht bij de dharma te zoeken. Men zegt dat het veel nadelen kan hebben als je op een jonge leeftijd, als de geest nog labiel is, de dharma beoefent.
- 31 Een jonge man raakt in de war als hij zich in de wildernis bevindt. Hij is nog nieuwsgierig naar wat de zintuigen geboden wordt, en de geloften die hij gedaan heeft, zijn moeilijk vol te houden, met name omdat hij nog geen kennis heeft van het juiste onderscheid.
- 32 O liefhebber van de dharma, nadat ik mijn koninklijke macht aan jou, die de gunstige tekens daarvoor bezit, heb overgedragen, is het voor mij tijd om mijn toevlucht bij de dharma te zoeken. Maar, o standvastige en moedige man, als jij jouw vader op hardvochtige wijze zult verlaten, dan zal jouw dharma tot het tegendeel van de dharma leiden.

- 33 Daarmee als je dit besluit hebt opgegeven, wijd je dan als eerste aan de taken van het hoofd van de familie, want het binnengaan in het bos van de ascese is pas aantrekkelijk nadat een man de genoegens van de jeugd heeft ervaren.”
- 34 Toen hij deze woorden van de koning gehoord had, antwoordde hij met de stem zo melodieus als die van een Kalaviñka: “O koning, als u mij omtrent vier punten een garantie kunt geven, zal ik niet naar het bos van ascese gaan.
- 35 Mijn leven zal niet eindigen met de dood; ziekte zal mij niet mijn gezondheid afnemen; de ouderdom zal niet mijn jeugd verdrijven; en rampen zullen niet mijn voorspoed wegnemen.”
- 36 Toen zijn zoon deze moeilijk te verkrijgen zaken aan de orde gesteld had, sprak de koning van de Śākya's tot hem: “Laat dit idee dat volstrekt te ver gaat, toch varen! Deze onvervulbare wens is belachelijk en niet passend.”
- 37 Toen sprak hij, zo indrukwekkend als de berg Meru tot zijn vader: “Als dit niet de normale gang van zaken is, ben ik niet tegen te houden. Wie verlangt om vanuit een brandend huis te ontsnappen, mag niet tegengehouden worden.
- 38 Als scheiding een zekerheid is in de wereld, is het dan niet beter zelf afscheid te nemen ten behoeve van de dharma? Anders zal de dood mij immers tegen mijn zin en ontevreden afscheid laten nemen zonder dat ik mijn doel bereikt heb.”
- 39 Toen de koning het besluit van zijn zoon gehoord had, van hem die zo zeer naar bevrijding verlangde, zei hij: “Hij zal niet gaan!” en daarna regelde hij meer bewaking en voortreffelijke arrangementen voor hem.
- 40 Nadat de raadsheren - met liefde en uit groot respect voor hem - hem met behulp van de heilige teksten, zoals dat behoort, hadden verteld hoe hij zich moest gedragen, en zijn besluit (bovendien) door de tranen van zijn vader werd verhinderd, ging hij heel verdrietig naar zijn woning.
- 41 Daar keken lieflijke vrouwen met hun rusteloze ogen hem aan als jonge hinde, met hun gezichten die gekust werden door rinkelende oorbellen, en hun borsten die zwaar op en neer gingen door hun diepe zuchten (van verlangen).
- 42 Want hij, stralende als een gouden berg, bracht de harten van de prachtigste vrouwen in vervoering en hij betoverde hun oren, hun ledematen, hun ogen, ja, hun hele wezen, met zijn woorden, zijn aanraking, zijn uiterlijk en al zijn andere goede eigenschappen.
- 43 Toen het avond werd beklom hij de trappen naar zijn paleis, stralende als de zon met zijn prachtige uiterlijk, zoals de opkomende zon de berg Meru beklimt, die de duisternis wenst te vernietigen met zijn eigen straling.
- 44 Toen hij naar zijn kamer gegaan was, waar de glanzende gouden lantaarns ontstoken waren, en die geurde naar de wierook van de beste zwarte aloë-bomen, begaf hij zich naar zijn prachtige gouden stoel, die versierd was met rijen

diamanten.

- 45 Toen, in de nacht, kwamen de allermooiste vrouwen met hun muziekinstrumenten naar hem toe, de allerhoogste, de gelijke van Indra, zoals grote groepen hemelse nymfen de zoon van god Kubera benaderden op de top van de door de witte maan beschenen Himālaya.
- 46 Maar hij werd niet vrolijk door die prachtige instrumenten, die leken op hemelse muziekinstrumenten, en hij werd er niet emotioneel door geraakt. Er was namelijk een sterk verlangen bij deze wijze prins om erop uit te gaan, op zoek naar de hoogste waarheid, en daarom vermaakte hij zich niet.
- 47 Toen de Akaniṣṭha-goden, de beste op het punt van ascese, zijn vastberadenheid bemerkten hadden, lieten zij daar alle vrouwen tegelijk in slaap vallen, terwijl de houdingen van hun lichamen vreemd verwrongen waren.
- 48 Er lag er daar eentje die haar wang met een onvaste hand ondersteunde, en die haar luit met zijn gouden bladversiering, waar ze zo op gesteld was, in haar schoot had laten vallen alsof ze boos was.
- 49 Een ander die daar lag, wier handen een fluit omklemd hielden, en wier witte sari van haar borsten gegleden was, leek op een rivier waarvan de lotussen (haar handen) door een rij bijen (de fluit) bezocht werden en waarvan de oevers (haar borsten) door het schuim van het water (de witte sari) leken te lachen.
- 50 En een volgende lag eveneens te slapen, haar drum alsof het haar geliefde was, omklemmende met haar beide armen, lieflijk als de harten van nieuw ontloken blauwe lotussen, met hun gouden stralende armbanden die elkaar raakten.
- 51 En zo waren er anderen, met sieraden van nieuw goud en met prachtige gele sari's, die zonder het te willen in een diepe slaap vielen, zoals takken van de gouden regen, afgebroken door olifanten.
- 52 Een ander die daar lag met haar slanke lichaam als een ronde boog, door de zijkant van een raam ondersteund, zij leek met haar mooie naar beneden hangende kettingen op een śālboom-meisje dat op een poortdeur is uitgesneden.
- 53 Het lotusgezicht van een ander, waarvan de lijndecoraties onderbroken waren door haar oorhangers met juwelen, was naar beneden gebogen zodat het leek op een daglotus met een half gebogen stengel die naar beneden gedrukt was door een erop staande meerkoet.
- 54 Anderen waren in slaap gevallen zoals ze daar zaten, het lichaam voorovergebogen door de zwaarte van de borsten, en zij leken elkaar te omhelzen door de armen met hun gouden armbanden die in elkaar gestrengeld waren.
- 55 En er was ook een slapende vrouw die steeds heen en weer wiegde met haar gezicht dat glansde door de heen en weer bewegende oorhangers, terwijl haar gouden ketting ook meebewoog, en die haar grote luit omklemd hield alsof die een vriendin was.

- 56 Er lag een andere jonge vrouw te slapen die een drum meegebracht had, waarvan het mooie koord nu van haar schouder gegleden was, waardoor de drum in de ruimte tussen haar dijen lag, alsof er prake was van een minnaar, uitgeput na het liefdesspel.
- 57 Anderen, hoewel ze amandelvormige ogen hadden en mooie wenkbrauwen, straalden - met hun ogen gesloten - geen schoonheid uit, zoals lotussen die hun knoppen gesloten hebben als de zon ondergaat.
- 58 En zo lag er een ander, met haar haren los en in de war, haar sari en kettingen afgegleden van haar heupen, de stenen van haar halskettingen rondom haar liggende, alsof ze een standbeeld was dat door een olifant gebroken was.
- 59 En anderen, hoewel ze normaal een vastberaden geest hadden en een prachtig lichaam, lagen daar nu hulpeloos, zonder schaamte en zuchtten heel diep en gaapten terwijl ze er maar vreemd uitzagen met hun armen opzij gegooid.
- 60 En weer anderen zagen er niet sierlijk meer uit, terwijl ze daar bewusteloos lagen, met hun sieraden en bloemkransen opzij gevallen en met hun kleding waarvan de knopen los gegaan waren. Met hun starre ogen waarvan het wit zichtbaar was, leek het alsof ze hun laatste adem hadden uitgeblazen.
- 61 Er lag er eentje alsof ze dronken was, met een wijdopen mond, kwijlende, haar armen en benen alle kanten uitstekende, terwijl haar geslachtsdelen zichtbaar waren; ze zag er afschuwelijk uit en toonde zich allesbehalve een knappe vrouw.
- 62 Zo lagen die vrouwen er heel verschillend bij, in overeenstemming met hun aard, hun familie en hun afstamming, en het tafereel leek op een vijver met blauwe lotussen die door de wind naar beneden gebogen waren en gebroken.
- 63 Toen hij zag hoe die jonge vrouwen, hoewel knap van uiterlijk en lieflijk sprekende, daar in rare houdingen en met ongecontroleerde bewegingen lagen te slapen, toen uitte de koningszoon zijn ongenoegen en zei:
- 64 “De ware natuur van vrouwen in deze wereld blijkt onzuiver en onecht. En toch raken de mannen verliefd op hen, misleid als ze worden door mooie kleren en sieraden.
- 65 Als een man zou nadenken over de natuurlijke vorm van jonge vrouwen, en de manier waarop die verandert als ze in slaap vallen, dan zou hij zich beslist op dit punt niet gek laten maken, maar toch, in de ban van zijn fantasieën over haar eigenschappen, raakt hij in vuur en vlam.”
- 66 Toen de prins dat andere aspect van de vrouwen had ingezien, ontstond bij hem het verlangen om ’s nachts naar buiten te gaan. Daarop werd de poort van het paleis geopend door de goden die op de hoogte waren van wat hij wilde.
- 67 Toen daalde hij, die de slapende jonge vrouwen afwees, af van boven in het

paleis, en toen hij beneden was, ging hij vastberaden naar het buitenste hofplein.

- 68 Na zijn paardenknecht, de snelle Chandaka gewekt te hebben, sprak hij tot hem: “Breng jij snel het paard Kanthaka hier, want ik wil vandaag nog van hier vertrekken om de staat van onsterfelijkheid te bereiken.”
- 69 Het gewenste doel is beslist dichterbij gekomen, nu er vandaag tevredenheid in mijn hart is ontstaan waardoor mijn besluit definitief is geworden en waardoor ik me voel alsof ik zelfs in de eenzaamheid een beschermer heb.
- 70 Het is vandaag beslist de tijd om te vertrekken, zoals wel blijkt uit het feit dat de slapende jonge vrouwen in mijn nabijheid alle schaamte en respect hebben laten varen en uit het feit dat de deuren vanzelf zijn open gegaan.”
- 71 Toen accepteerde de paardenknecht de opdracht van zijn meester, hoewel hij heel goed wist wat de koning bevolen had, en – alsof iemand anders hem daartoe aanspoorde – besloot hij het paard te brengen.
- 72 Toen bracht hij het excellente paard naderbij voor zijn meester, voorzien van een gouden bit in zijn mond, een lichte sjabrak op zijn rug, en in het bezit van kracht, moed, snelheid, en een goede afkomst.
- 73 Het paard had een brede rug en staartwortel en lange vetlokken. Zijn haren, staart en oren, waren kort en onbeweeglijk. Zijn rug, buik en flanken waren mooi gewelfd, en zijn neus, voorhoofd, schoften en borst waren breed.
- 74 Toen de breedgeschouderde prins het paard overgenomen had, sprak hij tot hem met zijn warme stem, terwijl hij hem met zijn lotusgelijke hand aaide, alsof hij het strijdgewoel van het leger wilde inrijden:
- 75 “Men zegt dat de koning vele malen zijn vijanden heeft overwonnen nadat hij jou bestegen had. O geweldig paard, doe je werk, zodat ook ik mijn doel mag bereiken, namelijk het pad naar de onsterfelijkheid.
- 76 Als men in oorlog is, zijn vrienden gemakkelijk te vinden, omdat de overwinning leidt tot het verkrijgen van spullen of tot het verwerven van rijkdom. Als iemand echter in nood is geraakt of zijn toevlucht bij de dharm zoekt, dan zijn vrienden heel moeilijk te vinden.
- 77 En zij die vrienden zijn in dit leven, metgezellen bij zondige daden of metgezellen bij het toevlucht zoeken bij de dharm, zij zullen ook deel hebben aan de resultaten van deze acties, zo realiseer ik me.
- 78 Daarom, o allerbeste paard, nu je begrepen hebt dat mijn vertrek van hier verbonden is met de dharm en bedoeld voor het welzijn van de wereld, doe je best! Ga snel en moedig voorwaarts voor je eigen welzijn en dat van de wereld.”

- 79 Nadat deze koningszoon, die naar het bos wilde gaan, dit voortreffelijke paard zo als een vriend had toegesproken m.b.t. zijn taak, besteeg hij, die een uitstraling had als god Agni, het witte dier zoals de zon in de herfst een wolk beklimt.
- 80 En toen vertrok het goede paard, zonder enige vrees (voor de donkere nacht), elk geluid vermijdende dat hard klinkt in de nacht en dat de bedienden zou kunnen wekken, en hij onderdrukte zijn gehinnik doordat hij geen enkel geluid met zijn kaken maakte.
- 81 Toen hebben de yakṣa's met hun gebogen lichamen de hoeven van het paard met hun trillende vingers opgetild. Hun onderarmen waren versierd met gouden armbanden die op lotussen leken, zodat het leek alsof ze lotussen voor hem omhoog wierpen.
- 82 Toen de prins vertrok, waren de poorten van de wegen die de stad uit leidden - normaal afgesloten met poortdeuren met zware sluitbalken die niet eens door olifanten konden worden geopend - uit zichzelf zonder enig lawaai open gegaan.
- 83 Toen vertrok hij vastberaden en zonder aarzeling vanuit de stad, zijn vader die hem vriendelijk gezind was, zijn jonge zoon, het hem toegewijde volk en de ongeëvenaarde rijkdommen achterlatende.
- 84 En toen hij met zijn zuivere lotus-ogen omkeek naar de stad, riep hij – als een brullende leeuw - de stad toe: “Ik zal deze stad die de naam van Kapila draagt, niet eerder weer binnenkomen dan dat ik heb onderzocht wat de andere kant is van geboorte en dood.”
- 85 Het gevolg van god Kubera verheugde zich toen het deze woorden van hem hoorde, en ook de vele goden waren blij en wensten hem toe dat hij zou slagen in zijn voornemen.
- 86 Andere hemelbewoners, met een uiterlijk als van vuur, die wisten dat zijn besluit moeilijk te volbrengen zou zijn, produceerden banen van licht op het besneeuwde pad, zoals manestrallen dat doen die tussen de spleten van een wolk door schijnen.
- 87 En het paard liep razendsnel, zoals het paard van de zon, alsof hij innerlijk werd aangedreven en hij legde vele mijlen af voor de heldere morgenster (Venus) aan de hemel verscheen, die het einde van de nacht aankondigde.

Hier eindigt het vijfde deel van het grote gedicht de Buddhacaritam, dat heet “Het vertrek”.